

خودگۆڤانهوه: ئهو و ئانا نهى تهمه، كه شيعر ده يگۆڤانهوه له دهقى: (18/11/1965) سه باح ره نجهردا .. د. عه بدوڤا ه حمان

ژيان نامه يه كۆكه له هونه ره هه گرنگ و زرافه كانى مـئـژووى
مرڤا يه تى، كه بهـهـيه وه ئهـزمـوونـگهـلـكـ له نهـوهـيهـكهـوه بـ نهـوهـيهـكى
ديكه دهـگـواـزرـتهـوه. مرڤ له ناو چوارچـۆـهى چـيرـكـ و رـمانـگهـلـكـ
دهـژـيت ههـر له چركهـى يهـكهـمى لهـداـيـكـبوـونهـوه تا كۆ تا چركهـى ژيانى
كۆمهـڤـكـ رووداو و بهـسهـرهـات و كارهـكهـرى جـراـوجـر ژيانى
ههـڤـدهـسوڤـنـن، رهـنگهـ خـى بهـشـكـى دروستكهـرى ئهـوان بـت و رهـنگـيشه
ئهـوان بهـشـكـى دروستكهـرى خودى خـى بن. گرنگ ئهـو لهـو فهـزاـيه دهـژـيت
و گهـشه دهـكات و هـش و هـزرى فراوان دهـبن و دهـكرـنهـوه. لهـگهـ
ئهـوهـشدا ئهـو فهـزاـيه تا رادهـى داخـران تاـيـبهـتـيه و ههـست و
نهـستهـكانى مرڤ لهـخـ دهـگرن، كه ئهـو ههـست و نهـستـانه تهـواو كهـسيـه
و بهـهـيچ شـۆـهـيهـك ئهـوى دى دركى پـ ناكات و ئاگادارى نـيهـ، بـيه
كاتـكـ كهـسـكـ له ژيانـيدا ههـوڤـكـى مرڤا يه تى داوه و بهـشـكـى گرنگى
ژيانى خـى بـ تهـرخـان كـردووه. ئهـو شهـنوـكهـو و چركهـكانى كات و
شوڤـنهـكهـى لهـناو دـ و دهـروونى خـى حهـشار داوه، ئهـمه سهـرهـڤـاى ئهـوهـش
له ههـر كـردهـوهـيهـك، جا ئهـو كـردهـوهـيه دهـستهـجهـمـعـى و كۆمهـڤ و ئاشـكرـاش
بـت، نهـڤـنـيـگهـلـكـ ههـن كه تهـنـيا پهـيوهـسته به كهـسهـكانهـوه، ههـموو
ئهـوانه دهـكرـ له چوارچـۆـهى هونهـرـكـدا ئاشـكرـا بـكرـن و تهـواوى
مرڤا يه تى ديكهـش بهـشـدارى پـ بـكرـت كه ئهـو يش ژيان نامه يه. لـرهـشدا
ژيان نامه ئهـو كهـناـه گرنگه دهـبـت كه ئهـزمـوونى مرڤا يه تى
دهـگـواـزـتهـوه و بهـشـدارى مرڤا يه تى له رووداو و بهـسهـرهـاتـهـكان مسـكـهـر
دهـكات. كهواته ژيان نامه هونهـرـكـى گرنگه و له وـاـتـانى پـشـكهـوتـووى
هـزرى و رـشـنـبـيرى لهـزووهـوه له گرنگى ژيان نامه زاناو داناكانيان
گهـيشـتوون و بايهـخـكـى بـ وـنـهـيان پـداوه، بهـڤـام له مـئـژووى كورددا
زـر درـڤـنگ ئهـو هونهـره بايهـخى بهـديـارـكهـوت و رووى تـكـرا. بـگـومان
ههـموو ئهـو زانا و شاعـير و نووسـهـر و كهـسايهـتـيه كوردانهـى لهـكـندا

به حا به رهه مـك و نووسينـكـيان به دهست ده كه وـت و ساغ ده كرـته وه ،
 نهوا نه گهر هونه ري ژيان نامه ره و اجي هه بو و ايه و ژيان نامه ي خـيان
 نووسيبا ، نهك ههر به رهه مه كه يان بهـكـو قـناغه مـژوو ييه كه ش له
 گهـلـك رووه وه رووناك ده بوويه وه .

دیاره ژياننامه وهکو زاراووهیهک باسکردنی ژيانی کهسکه و له ناوهرکی زاراووه کهوه مانای خای به ته و اووه تی خستته وو، ئه مهش ئه وه ده گه یه نه ت که که سایه تیهک چیرکی ژيانی خای بگهسته وه، دیاره لهره دا ژياننامه یه کسان ده بته به خود، واته خود ده بته سه نته ری گهسته وه وه به هیه وه ته و اووی هه کانی دیکه ی گهسته وه وه ده که وه نه خزمه تی خود وه، خود ده سه تاتی ته و اووی به سه ر ده قه که ده بته و ئاراسته ی لایه نه و ره هه نده کانی ده کات، له گه ئه وه شدا کاتک ئه وه ده قه شاعر ده بته، گهسته وه ی خود ئاوی و ته موثر ده که وه ته وه، به خو کمی ئه وه ی شاعر سه ز و خه یاکی فراوان له خه ده گرته و به هیه وه ماناکان به ئاسانی خیان ناده ن به ده سته وه. سه ره ای ئه مانه ش ئه وه ی له گهسته وه ی ژياننامه تا وه کو ئستا به رچاو که و تو وه ئه وه یه که سکه ته و اووی به سه ره اته کانی خودی خای له ئه زمونی ژيانکردنی باس بکات و به ئه وی دیکه ی بگه یه نه ت. ((واتا مژووی ژيانی تاک و چیه تی هه سوکه و تی له ناو خه کدا، هه روه ها گهسته وه ی ووداو و به سه ره اته ژيانی تاکه که، یان دووباره ژيانه وه ی مرغه له سه ر ووی لاپه هکاندا)) (نیعمه قه ره نی، 2012: 16). ئه وه به سه ره اته ته و اووی لایه نه کانی که مه گه له خه ده گرته که له وانگه ی خود وه ده گهسته وه. به ام کاتک ئه وه خود شاعیر بته و شاعر وه کو ده قه هه ده بژرته ب ئه وابه ته، مه سه له که جیاواز ده که وه ته وه، لهره دا مه رج نیه هه موو ئه زمونی ژيان و ورده کاری به سه ره اته کانی به دوا یه کدا ریز بکات و بیانگهسته وه، به کو به سوود وه رگرتن له ته کینکی شاعر و ئیحای شاعری ره نگه ته نیا خاگه وه ربگرته و خود یه تی خای تهیدا باس بکات، ئیدی له و خاگه وه ئاشنای گه شنیگای که سی شاعیر ده بین به رانه ر به مرغه و ژيان و که مه گه وه. به واته یه شاعیر له باسکردنی خودی خای شاعریه ته که به کار ده ه نه ت له زمانی په خشان و گهسته وه ی ئاسایی به دوور ده بته.

که واته ژیا ننامه له دوو تڼۍ یی خوده وه سهرچاوه ده گرت و هه ډه قو ټټ، به وواتایه کړده وه کانی خود ده بڼه جگه ی بایه خ و گ ټټ انه وه، ئه مه ش ئه وه ده گه یه نټ، که خود کړده وه کانی خ ټی دوو باره ده ژیه نټ ته وه، ب ټگومان له مباره یه وه پ ټویستی به هزر هه یه ب ټ ئه وه ی ر ټکیان بخاته وه، کا ت ټک دیکارت ک ټجیت ټیه به ناو بانگه کی خ ټی راگه یاند (من بیر ده که مه وه، که واته من هم) ئه وا هه و ټیدا چالاکیه کانی هزر و

کردهوهکانی ژیا نی مر ځایه تی یه کگرتوو بکات و باسیان بکات، به ځام ه ځی ئه و کاره ی به خشیه هزر و بیرکردنهوه و به سرچاوه ی چالاکیه ژیا نیهکانی له قه ځم دا، له بهرانبهردا (مین دی بیران) دژی ئه و ب ځوونه ک ځیت ځکه ی ځی دهر ب ځی (من ده یکم، که واته من هم) کردهوه ی کرده سهر مشق و به پ ځش هزی خست، وهکو ئه وه ی بیه و ځت ب ځت کردهوه، نه ک هزر سه نته ر و بناغه ی ژیا نی ئه و مر ځه یه که خاوه نی هیچ نیه، جگه له وه ی کار بکات و بهرگری بنو ځت و به ه ځیه وه له جیهانی دهره وه دا ځی ت ځمار بکات. له مباره یه وه (د. زه که ریا ئیبراهیم) پ ځیوایه ل ځره دا مه سه له ه ځبزاردن له ن ځوان هزر و کردهوه دا نیه، به قه د ئه وه ی که هزر و کردهوه دوو بنچینه ی گرنگی ژیا نن و ه ځبزاردنیش ته نیا له ن ځوان ئه وه یه که کردهوه یه ک له هزر ځکی خراپه و کردهوه یه کی دیکه ش له هزر ځکی چاکه خواز د ځته کایه وه (د. عبدالعزیز شرف، 1998: 1) که واته خود له دوو ت ځی هزر و کردهوه دا ځی ده نووس ځته وه و دوو باره له سهر رووی لاپه ځه کاند ژیا ن دروست ده کا ته وه:

له مه شدا هزی خود داینه م ځی کردهوهکانیه تی و ئه و ئه زموونه ی له چوارچ ځوه ی ده ق ځکی شیعریدا ده یخاته ځو و یه کانگیر ځکه له ن ځوان هزر و کردهوه دا. به دیو ځکی دیکه شدا ده ک ځت له دایکبوونی ئه و ده قه شیعریه ش به کردهوه یه کی دیکه ی هزی خودی شاعیره که له قه ځم بده یین و باز نه یه کی سوو ځاوه ی هاوک ځش هزی هزر و کردهوه دروست بکه یین. ب ځگومان خود نووسینه وه یه ک ځک له ج ځر و لکهکانی ژیا نامه، به و پ ځیه ی ژیا نامه چه ند ج ځر ځکی هه یه له وانه ش:

1- ژیا نامه ی گشتی: له و ج ځره ژیا نامه یه دا نووسر ژیا نی ک ځمه ځه که س ځک که ځی ده ستنیشانی کردوون ده نووس ځته وه.

2- ژیا نامه ی تایبه تی: ئه و ژیا نامه یه ته نیا به ده وری یه ک که س ده خول ځته وه و هه موو بابه تی ژیا نامه که تایبه ته به که س ځکی دیاریکراو، که ئه مه شیان دوو لکی ل ځ ده ب ځته وه:

أ- ژیا نامه ی خودی، یا ن خود نووسینه وه، که نووسر رووداو و به سه رها تهکانی ژیا نی ده گ ځ ځ ځته وه.

ب- ژیا نامه ی بابه تی: که نووسر رووداو و به سه رها تی که س ځکی دیکه ده نووس ځته وه (نیعمه قهره نی، 2012: 17).

بابه تی سه ره کی ئ ځمه خود نووسینه وه یه که لک ځکه له ژیا نامه ی تایبه تی، ئه مه ش ئه وه ده گه یه ن ځت که تا ک چه قی گ ځ ځانه وه دروست ده کات و هه و ځ ده دات ئه زموونی ځی ب ځ که سانی ده ورووبه ری بگواز ځته وه. مه به ست له م گوازته وه یه، ئه گه رچی به نه مرکردنی خوده له ک ځی

ژياندا، له هه مانكا تيشدا سوودگه ياننده به كځي هه ووست و بينين و
 رامانه كاني بځه وهی دهورووبه له ناخی بگهن و بيخوځننه وه.
 بځگومان خودنووسينه وه په يوه سته به گځاننه وه، چونكه گځاننه وه
 زه مينه سازييه كي گه وره ده كات بځه وهی خود بتوانځت گوزارشت له خځي
 و له گشت ټه زموون و جيهان بيني بكات. به هځي ټه مه شه وه ژيانی وه كو
 چيركځ به رجه سته ده كات و له دوو توځي ژانر كه وه ده يخاته وو، به و
 واتايه ((چيركي ژيانی - يان چيركځ له چركه يه كي ژيانيدا - له
 كځمه كځ پځشنيار پځكنه ها تووه، كه بځه ټه بژاردن بشځت، به كو
 دروستكراوه به و پځيهی كه گځاننه وه يه، ټه مه ش كځمه كځ رځوشوځن
 ده چه سپځنځت، كه له گه ټه پځداويستيه كاني گځاننه وه بگونجځت، هه روه ها
 ده بځت له گه ټه - ټه وهی رووداوه - بځتاك، يان ټه وهی كه تاك بيري
 ده كه وټه وه به و پځيهی رووداوه، بگونجځت)) (جينز بروكمبير و دونالد
 كربو، 2015: 53). به مشځوه يه خود نووسينه وه، يان ژيان نامه ی خودی
 له رځگهي گځاننه وه ده چځته ناو بازنه ی دهر بځين و له وټه وه زه مينه ی
 خځاگه يانندن ده دځزځته وه. ټه مه ش په يوه ندييه كي پته و به ژانره كاني
 ټه ده بځ دروست ده كات و ټه ده بځته ټه مينه رهي تاكه كان خودی
 خځيان تځدا ده دځزنه وه و ټه زموون و رامان و بينينه كانيان تځيدا به
 ټه وانی دی ده گه يه نن، يه كځ له و هځكارانه ش كه وا ده كات تاك،
 به تايه تيش نووسه ر و شاعير ټه زموون و رامان و بيركردنه وه و
 هه سته كاني ناوه وهی خځي له ټه گاي ټه زموونه كاني ژيان ييه وه به ټه وانی
 دی بگه يه نځت، ټه وه يه كه ((ټاره زووی هه ميشه يه بځه نه مربوطی خودی
 خځي، ټه و ټاره زووش له كات ټه كدا هه ست به جياوازی و جياكاري خځي
 ده كات، ده گه شځته وه و ده گاته ټه وپه ی لووتكه ی دهر بځين، له و
 حا ټه ته شدا هه ستځكي به هځز له ای دروست ده بځت، كه ټه و مرځځكه
 شايه نی مانه وه يه و ټاره زووی به نه مربوطی زياتر هه ده كځش،
 به تايه تيش له و حا ټه تانه ی كه هه ست ده كات به هر هځيه ك له
 هځكاره كان له مهرگ نزيك بځته وه)) (تهاني عبدالفتاح شاكر، 2002:
 25)، لځره شدا نووسه ر و شاعيران هه ست به نه مانی جه سته یی خځيان
 ده كهن، پځش ټه وهی مهرگ زه فهران پځببات، هه و ده دن له ټه گاي
 گځاننه وهی بوون و ټاوه ټاكردنی خودی خځيان، پځش وه خته نه مری
 به ده ست به ځنن و ټه وان ده ست له مهرگ بوځشځنن و زه فهری پځبن.
 خود گځاننه وه مځزوويه كي كځني هه يه. له مځژوودا گه لځه ق هه بووه
 ژيان نامه ی خوديان وه كو بنچينه وه رگرتووه و تځيدا كه سځك له باره ی
 ژيانی خځيه وه دواوه و ټه زموون و بيركردنه وه كاني خستځته وو.
 به درځژايی مځژووش نووسه رو شاعيران په نايان بځه خودنووسينه وه و خود
 گځاننه وه بردووه، به هځي ټه م حا ټه ته شه وه گه لځه شځوهی جياواز بځه
 خود نووسينه وه و گځاننه وهی ټه زموون و ټه مان و بيركردنه وه كاني

نووسهران ها تـ ته کایه وه. ئەم جیاوازییانه و لـ کهوته کانیان له لایهن (د. معجب الزهرانی) ییه وه له سـ ئاـ استهی سه ره کیدا کورت کراونه ته وه:

ـ ئاراستهی یه کهم: نووسهرو شاعیر خود نووسینه وه و گـ ئاـ نه وهی به سه رها ته کانی ژیان و ئامان و بیرکردنه وه کان وه کو ئامرازـ کـ بـ راگه یاندن و پرتستـ کردن و ئاشکراکردنی تاوانه کانی توندوتیژی ده سه ـاتی سته مکار بـ کائینی تاک به کارهـ ئاوه. ئەمهش لهـ رـ گای بوـری نووسینـ کـ، که خود له پـگهی قوربانیه وه بـ پـگهی مرـقـکی ئازاد و چالاک و بهرگریکار له دژ هـموو جـره زوـم و سته مـکـ ده گــتـ.

ـ ئاراستهی دووهم: نووسهر لهـ رـ گای خود نووسینه وه هـوـ ده دات به وپهـی ئازادی و بابەتییه وه دووباره ئەزموونه کانی ژیانیه که سی خـی پـکـ بهـ ئـته وه. لـره شدا ئامانج له خود گـ ئاـ نه وه رووبهـ ووبوونه وهی ده سه ـاتی سته مکار، یان کـمهـ گـ نییه، بهـ کو قووـکردنه وهی تـگـیشتنی مه رجه تایبه تی و گشتیه کانی ژیانیه که هـشیاری خود پـکـ ده هـ ئـتـ.

ـ ئاراستهی سـیه م: نووسهر خود نووسین وه کو شـوه یه کـ به کارده هـ ئـتـ بـ داـشتنه وهی ئەزموونه جـراوجـره کانی ژیانیه له روانگه یه کی خـشی و ئاهه نگگـ ئاـ نه وه. که به هـیه وه ئازاره کانی خود له رـگای فـربوون و هـشیارییه وه به دیار ده که وـتـ، لهـ رـ گای جوانیه کانی ژیان و په یوه ندیه گه رموگوـیه کانی نووسهر که له وـستگه یه کی تایبه تی ته مه نی تـیدا ژیاوه (د. معجب الزهرانی، 2009: 97).

ئەم ئاـ استانه ی خود گـ ئاـ نه وه بواری گوزارشت کردنیان له ژانره ئەده بییه کانی وه کو چیرـکـ و رـماندا باشتـ دهـ ئـخسـتـ، ئەمهش به هـی ئه و پانتاییه فراوانه ی ئەم ژانرانه له خـیان گرتووه، وهـ ئـه وه به مانای ئەوه نایه ت ژانره کانی دیکه نه توانن خودنووسین له خـ بگرن، به تایبه تیش شیعر که هـر له گهـ بوونی مرـقـه وه خهون و ئاوات و ههسته کانی مرـقـی ده ربـیوه و به شـکی گرنگی له ژیانیه خودی مرـقـه کانی پـکهـ ئاوه. به واتایه کی دیکه شیعر ئەوه نده په یوهسته به خود که تا ئەو ئادهیه ی قووـایـی خودی مرـقـه کان ده رده بـتـ و له گهـ خودی مرـقـه کانداهـ نوکه و ده کات. هـر له بهر ئەمه شه شیعر وابهسته ی خوده و خودی مرـقـ ئاوـنه ی شیعر پـکـده هـ ئـتـ. بـیه خودنووسین له گهـ شیعردا مامهـیه کی تایبه تی ده وـتـ، که بتوانـتـ هـموو بیرکردنه وه و ئامان و بینینه کانی مرـقـ له خـ بگـتـ. لهـم روانگه یه وه شاعیران له هـموو که سـکـ زیاتـر وابهسته ی خودی خـیان و ژیانیه تایبه تی خـیان، ئەو ژیانیه که ناوه وه یان دروست ده کات و هه میشه له کهسانی دیکه یان جیا ده کاته وه. بهـم پـیهـش شاعیر له

ده قه كانيدا نمايشى خودى خى به چى ده كات و هوى ده دات خودى خى پيشانى ئهوى دى بدات.

سهره اى ئهوى پكها ته و ته كنكى شيعر چ و كورت و پوخته و له چه ند وشه يه كدا ده گيرس ته وه، كه ئه مهش بوارى كه متر به شاعير ده دات خودى خى نمايش بكات، بيه ده كرت شيعر پانتاييه كى داخراو بى ت بى خودنووسين، به و واتايه شاعيران له ده قه كانيدا به كه مترين وشه ده بى ت بينين و امانه كانى خى يان باس بكن، ئه مهش وا ده كات له ژيانى خى ياندا لره و له و چه ند و سته گيه كى گرنگ و كاريگر هه بى بى رن و به پى ته كنكى نووسينى شيعر ئه و ئه زموونه ي ژيان يان باس بكن، له بهر ئه وه قورسترين خودنووسين، ئه و خودنووسينان به شيعر ژيان نامه و ئه زموونى خى يان ده گى نه وه.

ئو ته كنك و ئامرازانه ي له ده ست شاعير دا هيه، بى خودنووسين، ره نكه زى ر كه م و ديارى كراو بى ت له چاو ئه و ته كنك و ئامرازانه ي به ده ست چير كنووس و رماننووسانه وه هه، بيه گه لى له شاعيران له رگاي بيره وه رى په خشان ئامز ئه زموونى ژيان يان ده گى نه وه. ئه وانى به شيعر ئه زموونى ژيان يان ده گى نه وه هه ميشه ژماره يان كه متره، چونكه با داده ستى و شاره زاييه كى زى پويسته، سهره اى ئه وه ش شاعير ده بى ت به ته واوى زى بى ت به سهر ده قه كى و ته كنكى گى انه وه تى ته كنكى شيعر بكات، ئه مهش كارى كى قورسه و به هه موو كه سى ناكرت. له بهر ئه وه ده قى شيعرى خودنووسين، ده قى كى ئا ز و تى كچرژاوه، چونكه له يه ك كاتدا هونه ره كانى گى انه وه و ته كنكه كانى شيعر له بى ته ي يه ك ده قدا كى ده كات وه. شاعير ده بى ت جيا له باس كردنى چه ند و سته گيه كى ژيانى، له هه مانكا تيشدا ئا گادارى ته كنكه كانى شيعر بى ت و لى يان لا نه دات.

له م چوارچى وه يه دا (سه باح ره نجه در) ده قى كى شيعرى بى به شى لى له و سته گيه كانى ژيانى ته رخا ن ده كات و له چوارچى وه ي هونه رى شيعرى و هونه ره كانى گى انه وه، خودنووسين به جى ده گيه نه ت. له م ده قدا ناو نيشان، كه (18/11/1965) ه. ناو نيشان كى سهرنج را كى شه، چونكه ناو نيشانى ده قه كه پيت و وشه نيه، به كى ژماره يه. ئه و ژماره يه ش كاريگرى له سهر وه رگرتنى ده قه كه هيه، چونكه به كار ه نانى ژماره بى ناو نيشان خى له خى دا جى رى لى ته مومز و ئا زى هه ده گر ت. له هه مان كا تيشدا كى مه لى پرسىارى له هه ناوى خى دا هه ده گر ت و خو نه ر عه وداى ئه وه ده كات به دواى وه ا مه كاندا بگه نه ت. ئه گر له روانگه يه كى م ژوو ييش له به كار ه نانى ژماره له ناو ئه ده بياتدا ورد بينه وه. ده بينين كه ژماره رى خى له ناو ئه ده بياتدا گى او و له گه لى ده قدا په ناى بى بردراوه، به تايه تيش له ئه فسانه دا ژماره كاريگرى و قورسايى خى هيه، هه ر بى نموونه ژماره (7) له

ئەفسانەكاندا خاوەن ھۆزێکی تايبەت و سىحراويیە و كۆدێكە بۆ گەلێك
 شت بەكار دەھێنرێت و چارەنووس دەخوێندێتەو. بۆیە بەكارھێنانی
 ژمارە لەلایەن (رەنجەر) بۆ ئەو دەقە ھەمەکی و لەخۆوە نەبوو،
 بەكو مەبەست و ئامانجێکی دیاریکراوی ھەبوو. پێش ھەموو شتێك ئەو
 ژمارانە ھەر ژمارەى ئاسایی نین، بەكو مژوون، واتە: دەلالەتە لە
 کات، کاتەكە پێکھاتوو لە رێژ و مانگ و سا. کەواتە: لێرەدا
 ناوێشان سێ پارچەى کاتی کۆکردۆتەو و ئاماژەى بە سێ کاتی جیاواز
 داو، ئەمەش لەخۆیدا قورسایى و پێگەيەك بە ناوێشانەكە دەبەخشێت
 و ھەرگای گومان و پرسیارگەلێك دەکاتەو کە خوێنەر وا لێ دەکات
 ھەبۆستەى لەبەرانبەر دا بکات و خێ پەيوەستى دەقەكە بکات و
 بەدوای وەلامدا بگەتێت. دیارە ناوێشان کلیلی کردنەوێ ھەرگای
 دەقە و بەھێى ناوێشانەو دەتوانین بچینە ناو كۆشك و تەلاری
 دەقەو. ناوێشان یەكەم پارچەى دەقە کە بەرکەوتەى راستەوخۆى
 لەگەڵ خوێنەر دروست دەکات. بۆیە تا ناوێشان بەھێز و ئامانجدار
 بێت ئەو ھەندە بەرکەوتەكەى بەھێزتر دەبێت و زیاتر خوێنەر گیرێدەى
 خێ دەکات. ئەگەر بەوردی لە ناوێشان وردبینەو، دەلالەتە بۆ
 رێژێکی سا. واتە: قورسایى ناوێشانەكە لە رێژێكدا كۆکراوەتەو.
 چونکە کاتێك بەروارێك بەم شۆوێ دەنووسرێت، زیاتر مەبەست لە
 رێژەكەى، بە بۆ ئەوێ مانگ و ساھەكەش ھەرامێش بکڕن. بەلام
 قورسایى رووداوێکە زیاتر لەو رێژەدا كۆبۆتەو، نووسەر ئەگەرچی
 مەبەستى سا و مانگیشە، بەلام دیارە رێژەكەش لە ھەمووان گرنگتر
 بوو. بە وردبوونەو و خوێندنەوێ ناوەرێکەكەى زیاتر لە مەبەست و
 ئامانجى شاعیر دەگەین، کە بۆچی ئەو بەروارەى کردۆتە ناوێشانى
 دەقەكەى، چونکە ناوێشانێکی وەھا راستەوخۆ ھێچ تێگەشتنێك و
 كۆدێك نادات بە دەستەو، وەلێ کاتێك پەيوەستى دەکەین بە
 ناوەرێکێك یەو، ئەوا یەكسەر ئامانج و مەبەستى ئاشکرا دەبێت.
 بە تايبەتیش کە ناوەرێکی دەقەكە خود گۆنێک یەو، واتە: گۆنێک یەو
 ژيانى رابردووی شاعیر، ئەمەش واتای ئەو دەگەيەنێت ژياننامەى
 شاعیر دەبێتە چەقى پێکھێنانى دەقەكە، بۆیە شاعیر بەروارى
 لە دایکبوونی خێ، راستەوخۆ دەکاتە ناوێشانى دەقەكە. کەواتە: ئەو
 ژمارانە ئاماژە بە رووداوێك دەکەن، ئەویش رووداوێ لە دایکبوون و
 ھاتنە سەر تەختى شانێ ژيانى شاعیر. لێرەدا خوێنەر یەكێکە لە
 ناوێشانەو بەرکەوتەى لەگەڵ خود گۆنێک یەو دەبێت و رووداوێکی
 گەورە، کە لە دایکبوونی شاعیر دەبێتە سەرەتای دەستپێکی ئەو خود
 گۆنێک یەو، بەدیوێکی دیکەدا شاعیر تەنانت سوودی لە ناوێشانیش
 بینیووە بۆ گۆنێک یەو ژياننامەكەى. کەواتە: ناوێشان سەرەتای
 ئەوێ کاتە و ئاماژە بە پارچەکانى کات دەکات، لە ناوەرێکیشدا

ئامازە بـ رووداو دـکات، که ئەویش رووداوی لە دایکبوونی خودی شاعیر خـیەتی. ئەمەش ئەو دەگەیهـنـت که ناوێشان وەسف، یان ستایش نەبوو، بەـکو بەشـکـ بوو لە خودگـانـەوێکی شاعیرە که خـی. ئەمەش بەـهـزی بـ دەقە که دروست کردوو و خوـنـەری راکـشاو بـ ئەوێکی هەوـ بدات بزانـت لەو بەروارە چـی روویداو .

بە تاییبەتیش شاعیر لە دەستپـکی دەقە کهیدا ئامازەکانی راستەوخـ بە ناوێشانەو بەستاوەتەو، دەستپـکی هەر دەقـکـیش گـرـنگی و بایەخی هونەری خـی هەیه، چونکە دەستپـکـ زەمینەخـشکەرـکە تاوێکی خوـنـەران بتوانن بە ئاسانی و بە بـ زـر لە خـکردن بچنە ناو دەقە کهو. دەستپـکـ وەکو هونەرـکـ ستراتیژ و رایەـکـانی گشتی دەقە که دروست دەکات، لەوـو نووسەر هەوـ دەدات کـکی بایەتەکی بـ خوـنـەران ئاشکرا بکات. چەند دەستپـکـ بەـهـز و سەرنج راکـشـ بـت، ئەوێکی دەقە که بەـهـز دەـبـت و خوـنـەر که مەندکـش دەکات بـ ئەوێکی بچـتە ناوەرـکی دەقە کهو و بەردەوام بـت لەسەر خوـنـەنـەوێکی دەقە که. ئەگەر سەیری دەستپـکی ئەو دەقەش بکەین که بەـمـشـوێکی دەست پـ دەکات:

ساـکان ماندوون و گـرانی نیوێ گوتراون
دیوانـکـم لـلایـک دادـنـم و داوا لە خودا دـکـم
ئـو چاکـیـم لـگـدا بکات
لە ئـژی لـدایکبوونم کـچ و باربم (سەرەتا وشە بوو: 3)

دەبینین راستەوخـ پەيوەستە بە ناوێشانەو، بەواتایەکی دیکە ناوێشان بەردەوامی بەخـی دەدات و لە دەستپـکـدا هـهـ سەرەکیەکانی دادەـژـتەو. خود گـانـەوێکی، یان ژياننامەي خودی پەيوەستە بە کاتەو و بەواتای گـانـەوێکی کاتی رابردوو دەگەیهـنـت، کەواتە: ماددەي خامی خودگـانـەوێکی کاتە، ئەو کاتەشە که بـهـی پـشتی دەقی ژياننامەي پـکـدەـهـنـت، ئەو ئامازەيە لە دەستپـکـدا بەـوونـی بەدیار دەکەوـت و یەکەم وشەي دەقە که بە (ساـهـکان) دەست پـ دەکات. ساـهـکان، واتە: کـی گشتی ئەو کاتانەي شاعیر تـیدا ژیاو، بەـمـشـوێکی هەر لە یەکەم وشەي دەستپـکـدا شاعیر ستراتیژ و رـگـای بینینی بـ خوـنـەران رـشـن کردـتەو، که دەقە که ژياننامەيیە و باس لە ساـهـانی رابردووی ژيانی دەکات. ئەو روون کردەو و ناسینەي شاعیر ویستووێکی لە دەستپـکـدا خوـنـەرانی پـ ئاشنا بکات بەو دەستی پـکردوو (ساـکان ماندوون و گـرانی نیوێ گوتراون) واتە: قورسای دەستپـکـ کاتە، ئەو کاتەي شاعیر لەناویدا ژیاو و لە ئـستا کـتایی هاووە و شاعیر هەوـ دەدات لە رـگـی دەقەو دووبارە

بچ-تهوه ناو ئهو ژيانه رابردووه و زيندووي بکاتهوه. له هه مانکاتيشدا له رځگه ئهو دږه يه کهمهوه ئاماژه به هه موو نه هامه تى و ناخ-شيه ديدات، له ناو ژيانيدا ئه زموونى کردووه و سا-ه کان ماندوون به واتاي هيلاکى و ناخ-شى رووداووه کاني ته مه نى شاعير دت و له وه شاعير که ئستا له ژياندا ماوه گه لک ئاوات و ئاره زووى هه بووه و به ش-کيان به زيندوويى مردوون و به ش-کيان رهنگه تا نيوه ج-به ج-کراين، گ-راني نيوه گوتراون ده لاله ت-که که ه-شتا شاعير له ژياندا ماوه هه وه ي به دي ه-ناني خهون و ئاواته کاني ديدات. له د-ه وه راسته وخ- ناونيشان و ده ستپ-ک له ناو ب-ته يه ک ستراتيژدا ت-که د-ه بن و خودگ-انه وه رهنگ-ژ ده کهن.

ديوان-ک-م ل-لاي-ک داد-ن-م و داوا له خودا د-ک-م
ئ-و چا-ک-ي-م ل-گ-دا بکات

له -ژى ل-دايکبوونم ک-چ و باربم (سهره تا وشه بوو: 3)

هه ر له ده ست-يکدا شاعير پ-ناسه ي خ-ى و کارو پيشه ي خ-ى ده کات و دهسته واژه ي ديوانه کهم له لايه ک داده ن-م ئه وه ده سه لم-ذ-ت شاعير بوون پيشه که يه تى و له و رځگه يه وه شاعير به ش-کى گرنگ له ژيانى خ-ى ب- وه رگر ئاشکرا ده کات و هه و- ديدات له پيشه ي شاعيرى خ-ى دوور بکه و-ته وه، ب- ئه وه ي بتوان-ت ژيان نامه ي خودى خ-ى دوور له کاربگه رى و کارت-کردنه کاني شاعير بوونى بگ-ته وه، ب-يه ئاماژه به ر-ژى له دايکبوونى خ-ى ده کات و له گه- ناونيشانى ده قه که ر-ک ده که و-ته وه که رووداوى له دايکبوونى خ-يه تى، دووباره ل-ره دا ناونيشان و ده ستپ-ک ت-کده ئا-ن و ستراتيژيه تى ده ق داده -ژن. له و ده ستپ-ک-دا شاعير ساتى له دايکبوونى ز-ر به روونى له ر-گاي ناونيشانى ده قه وه ديارى کردووه. له هه مانکاتيشدا به دهسته واژه يه ک ژيانى خ-ى کورت و پوخت کرد-ته وه که ده -ت: (له -ژى ل-دايکبوونم ک-چ و باربم) ب- واتاي ئه وه ي ژيان-کى تژى له ناخ-شى و نه هامه تى هه بووه، ک-چ و بار پ-چه وانه ي نيسته ج-يه، ئه وى يه که ميان بار-کى ناسه قامگير و ناچه سپيوه و که هه ميشه له گ-اندايه، وه ل- ئه وه ي دووه ميان بار-کى چه سپاوه و سه قامگيره که گ-انى ز-ر سست و له سه ر خ-يه. ب-يه ده بينين له ده ستپ-کدا شاعير هه م ر-ژى له دايکبوونى خ-ى ديارى ده کات و هه ميشه ر-ژگارى ژيانى خ-ى باس ده کات. ب-گومان هه ر که س-ک له دايک ب-ت، ده شم-ت، واته: هه موو سه ره تايه ک، ک-تايه کى هه يه، ب-يه شاعير هه ر له و ده ستپ-ک-دا سه ره -اي ئه وه ي دووباره جهخت له سه ر ناچ-رى ژيانى ده کاته وه، ئاره زووى مردن-کى باشتري له چاو ژيانى ده کات، کات-ک ده -ت: (داره بازه ي ب-نخ-شيشم

بکر تـوه ناو ووناکیـکی بـهـز) داره بازه وه کو کـدکه شاعیر بـه مرگی به کارهـهـناوه، ده کـرت لـره دا پرسیری ئه وه ش بکه یـن که بـه راسته وـخـ (مردن، مهرگ) ئه ووشانه ی به کارنهـهـناوه، دیاره بوونی دارـه بازه هـشتا جهـسته ی که سه که له ناو ژیاندا ماوه و نه چـته ژـر گـ، له کاتـه کدا مردن و مهرگ هه موو شتـکی بـاندـته وه و کـتایی ها تووه، چونکه شاعیر هـشتا له ژیاندا ماوه داره بازه ئه و هیوایـی که هـشتا به جهـسته ش بـت له ژیاندا دهـمـندـته وه و ئاره زووی ئه وه ده کات به رووناکی بگات و له و شه وه تاریکی ژیانی رزگاری ببـت. ده قی شیعی ده قـکی هـمادار و پـ له ره مزو کـده و رسته کانی کورت و پوختن، بـیه بـه باسکردنی بابه تـکی وه کو ژیاننامه، قورسه بتوانـرت ته وای ورده کارییه کانی رـژانه ی ژیان و به سه رها ته کانی تـدا تـمار بکـرت. لـبـر ئـو شاعیر به ناچاری بهـشـک له وـسنگه گـرنگه کانی ژیانی هـهـبـزاردووه، ئه و وـسنگانه ی کاریگه ری و کارتـکردنـکی قووـیان له سه ر ئه و و کـمه گـه که ی هه بووه و رامن و بینینه کانی ئه ویان گـه یوه و ههـسته کانیان خه ملاندووه. له بهر ئه وه شاعیر په نای بـ (وـنه چـیرـک) بردووه و هه وـی داوه لهـر گای وـنه جـراجـره کانی ژیانیه وه بهـشـک له ههـوـست و تـوانیه کانی خـی باس بکات، له یه کـک له و وـسنگانه ی ژیانی و له رـگای وـنه چـیرـکـکه وه باس له نه هه ماتیه کانی شه ی ناوـخـ ده کات:

هـواـی بای جـنگی ناو چیا کانم پرسـی
بـنی پیس و ناقـای لوولـی تفـنگم بـهات
خـشی له خـم

ازی کـروـشـکـکم نـشکاندووه
مـشـکـیشـم لـکـدار نـکردووه (سهـره تا وشه بوو: 4)

لـره دا شاعیر ژیانی خـی له ناو چوارچـوه ی شه ی نه گـریسی ناوـخـی ده گـهـته وه، بـگومان له گـه هـهـدانه وه ی ئه و لاپهـه ره شانه ی مـژووش، ههـوـستی شاعیر له به رانهـر ئه و کاره نه گـریسه یه روون و ئاشکرایه و به توندی دژی ئه و کاره یه و به بـنـکی پیس له مـژووی نه ته وه که ی و له مـژووی خودی خـی دایده نـت. پرسینی هه وای جهـنگ به و مانایه دـت، که شاعیر روانین و بیرکردنه وه ی ئه وه یه ئه و جهـنگ له به رانهـر دوژمن ئهـنجام بدرـت، بهـام به داخه وه برایه کان دهـستیـان چـته خوـنی یه کتر، ئیدی رووبارـک خوـن رـچکه ی کردووه و به دهـستی یه کترییه وه وشـک نا بـت و به رده وام له ره وکردندایه. ئه و کاره قـزهـونه مـرقـقـری ئه وه ده کات که هه میشه توندـه و و تاوانبار بـت و له هه موو به هایه کی مـرقـقایه تی ببـخـشـرت. شاعیر خـی له گـه ئه و

جـره مـرځـانه بهـراورد دهـکات، لهـوځـنهـیهـکی شـیعـریـدا ئهـوه روون دهـکاتـهـوه که ئهـو تهـنـانـت رازی کهـروځـشک و مـشکـیشی لهـکهـدار نهـکـردووه، چ جا لهـوهی که مـرځـفـکـخه تانی خوځن بکات. نازاره کانی ئهـو شهـه نهـگریسهی برایه کانی چیا، ئهـوه نـدځ بهـسـیه شاعیر لهـدوای ځـ ناساندن و چهـسپانـدنـی رځـی له دایکـوونـی یهـکـاست دهـچـته سـر ئهـو بـابهـته، ئهـمـهـش ئهـوه دهـسهـلمـنـت که کاریگـری و کارـتـکـردنـکی گهـورهی لهـسـر دهـروونـی شاعیر دروست کردووه، هـهـبـژاردنـی وهـها بـابهـتـکـ بځ ئهـوهی وهـکو یهـکهـم وځـستگـی ژیاـنی شاعیر ئهـو روون دهـکاتـهـوه که خودی شاعیر لهـژـر کاریگـری ئهـو مـژووه سوور و رهـشهـوه گځـاووه کهوتـته ناو بارودځـکی دیکهـوه. بارودځـکـئـش و نازارځـکی بځ وځـنهی لهـگهـ دروست کردووه و ناخی شاعیری هـهـژاندووه. هـر لهـبهـر ئهـوه شه شاعیر باسی منداځـی ناگځـتهـوه وهـکو وځـستگـی سهـرهـتا، چونکه منداځـی جیهانی بځ تاوانی و پهـپوولهـیه، بهـکو جیهانی دځـده و خوځن ځـشتن دهـکاتـه سهـرهـتا. بهـدیوځـکی دیکهـدا شاعیر دهـیهـوت پـمان بځـت ئهـو شه ځـ نهـگریسانهـی برایانی چیا منداځـی ئـمهـیان کوشت و هـرگیز مـرځـفی کورد نهـیتوانیوه قـناغـی منداځـی بـژیت و خهون و جوانییه کانی ئهـو قـناغـه بکاتـه ملوانکهـی هـهـگرتنـی بځ تهـمهـنه کانی دیکه، بهـکو ئهـو جهـنگه ملوانکهـیه کی لهـملی مـرځـفی کورد داناوه که بهـخوځـنی برایه کهـی ځـی دروست کراوه. شاعیر تهـنـیا به نیشاندانی وځـرانـهـی خودی ځـی وهـکو لـکهـوتـهـی شهـی براکوژی ناوهـستـت، بهـکو وځـرانـهـی خهـک و میلله تهـکهـشی وځـنا کردووه و پیشانی داوه:

بـناو ځـکـدا تـپـیم
ویستم دوا وشـیان لـ وځـرگرم و دوا وشـشم بیستن
وځـسارځـکان گرمځـه ببوون
مردنیش بـردځـوام ووی دځـدا
بیرم له ئاسمانی به باران کـردبوو و هـا تبووم
گولـی گیربوو له زمانیان دځـربهـنم
کوورځـی ئـتـمیش

وځـک دځـمی بوځـکانځـکی دامرکاو دابخـم (سهـرهـتا وشه بوو: 4)
بارودځـخی خهـک وهـکو دهـرئـهـنجامی شهـی نهـگریسی ناوځـ گهـلـک دژوار بووه و شاعیر لهـخودـی ځـیهـوه خودی ئهـوانی دیکهـمان بځ روون دهـکاتـهـوه له چهـند وځـنهـیه کی شـیعـریـدا که زیاتر پهـنای بځ هـما خهـمبار و دځـتهـنگیـه کان بردووه، هـهـوځـیداوه ئهـو بارودځـخه وځـنا بکات و رووختاری مـرځـفی سهـردهـمی شهـی برایانی چیا و مردنه بهـردهـوامه کان پیشان بدات. له هـهـمانکـا تیشدا هـهـوځـسته کان دژي ئهـو شهـه روون

دهکاتهوه دهستهواژهی گوللهی گیربوو له زمانیان، گوزارشتی لهو
 باوردخه کردووه که دهسهات همهیشه به گولله وهامی داواکاری و
 داخوازییهکانی جهماوهرهکهی داوهتهوه و ههوی دهمکوتکردنی ههموو
 دهنگکی نارازیی داو. سهره ای ئهوهش خودی شاعیر ههوی ئهوهی
 داوه ئهوشه ه که وهکو کوورهیهکی ئهت مه دابخات و تا ههتا
 دابمرکتهوه و خهکی لهدهستی رزگاریان بب. شاعیر کاتک له خودی
 خیهوه دهچته ناو جهماوهره و لهوشهوه و نهکه گهوره دهکاتهوه
 و ونای جیهانی سهردهمی ژیا نی خشی دهکاتهوه:

تاریکایی جیهانیشم لپشه
 پویسته من ئارام بم
 شاعر ئاندازی ئازارکانی زوی و بیر وری شو نپکان
 کردوومت به خوینی پشتی خت
 له گستان شادمانی ئاو تئی خاکم که
 (سهره تا وشه بوو: 5)

شاعیر بارودخی سهردهمی ژیا نی دهخاتهوو که ئهویش وهکو خودی خی
 و نیشتمانکهی تاریکه، بهام ئهو تاریکیانه جیاوازن، تاریکی خودی
 خی، تاریکایی مرڤه که به دیدکی شاعیرییهوه پی ناوته جیهان و
 دهیهوت بوونی خی لهو جیهانهدا بچهسپندت، تاریکایی نیشتمانیش
 له ژر چه پکی داگیرکاری و شهی برایانی چادا نقووم بووه، وه
 تاریکایی جیهان له بدهنگی و به ههویستی بهرانبه به نهتهوهکهی
 و خویشتنی مرڤه کانهوه سهرچاوهی گرتووه، واته: تاریکی جیهان
 چه ند قاتی تاریکی خودی خی و نیشتمانکهی قورستره، چونکه ههموو
 ئهوانه له ژیا نی خی و خهکیداروو ددهن له ئهجامی به
 ههویستی و بدهنگی جیهانی دهرهوهیه. بیه شاعیر له ئاست ئه
 زوومه گهورانهوه داوای ئارامی له خودی خی دهکات و رڤگای شاعر
 ههدهبژرت، به ئهوهی په یام و رامانهکانی به ئهوانی دیکه
 بگهیه ن. ئازارهکانی زهوی و بیرهوه ری شوین و مرڤه کان، خودی
 کهسه که دهکه نه شاعیر و شاعیر شاعر دهکاته خوینی خی. بهو واتایه
 چن مرڤه به خوین توانای ژیا نی نیه، شاعیریش به به شاعر توانای
 ژیا نی نیه. کهواته: شاعر ده به ته یه کک له نه ریته رڤانه ییهکانی
 شاعیر و همهیشه به ههوی شاعیرهوه ده ژیت. لهم و استگهی ژیا نییدا شاعیر
 له دوا ی باسکردنی شهی برایانی چیا، و استگه ییهکی دیکه ی گرنگی
 هه بژاردووه به باسکردن، ئهویش بوون به شاعیر و خووگرتن به
 شاعیرهوه بووه، ئه مهش ئهوه ده گهیه ن. شاعیر به دهر بازبوون لهو
 بارودخه ناهه مواره په نای به ئه ده ب و شاعر هه ناوه و ئهو رڤگه یه

شاعیر له ناو ئەو بارود خەدا دروست بوو و رهنگ و رووی کراوه تهوه،
 له ناو ئەو هاوک شهیهی شه و شیعردا ژیاوه که شاعیر به هوشوسپی
 و نای کردووه، له نوانیشاندا شاعیر رووی له سپیه که کردووه و
 شیعری کرد تهوه ئارامی خودی خێ و به یه کهم ئوم دی داناوه،
 له وه چاوی له هیواکانی دیکه گرتووه، که هشتا ماون رووخساریان
 پیشان بدهن و ئارهزوو و ئاواتهکانی شاعیر به دی به نین.
 له به شکی دیکه گانان هه وه که یدا شاعیر ئامازه به ئەزموونی
 شیعرنووسینی خێ ده دات و رهوشو ننی نووسینی شاعر و کهشی ناوه وهی
 خودی خێ باس ده کات:

ووناکیی کی مای و ی ناو ق زاخه
 ک م لک د ستنووسی ت واو ن کراوی دام
 به تاس وه اما و فرموو ت واویان بکه
 له ساکاریی توانیم ب م ج ره بژیم
 باران ب ره له بارینی
 ک پل ی کی له د ستنووس ک ی پ یداها تبووم وه
 ه بژارد ب ه چنی
 له مات می بلیم تان بگ ب وه
 خان ی شاکار کانی خودا ژاو ته خان کانت وه
 (س ر تا وش بوو: 7)

شاعیر هژی نووسینی شیعری ب ئەو رووناکییه گه اند تهوه که د
 بهو تاریکییهی ده دات خێ و نیشتمان و جیهانه کهی گرتووه، ئەو
 رووناکییه ده ب ته هه و ننی شاعر و ده ستنووسه کانی ژیا ننی پ ده به خشت
 و داوای ل ده کات تهواوی بکات، ئەو ج ره ژیا نهی شاعیر وای کردووه
 هه میسه ب شاعر بژیت و له رووناکییدا بم ن تهوه، تاوه کو به رهو
 مه ن لگای ئەوین و خ شوودی ب وات و له گه خ یدا وشیارییه کی
 دره وشاوه به ن ته کایه وه که به ه یه وه وه کو باران ل ه ه چنی
 کرده وه کانی ژیا ننی پ بکات:

ئ گ ر پ ن ج م ل س ر کا غ ز
 او ی له گ می ل کرد
 ل د گ م مشکی دز بیخوا
 چاو وانی و ب زاریم ک متر د بن
 د شم و خ و ن کانم زوو بگرم
 ن و ک س ریان ل بن با ی شکاوی
 نا ئوم دیی بن و ل د ستم د رچن
 (س ر تا وش بوو: 7-8)

ئهو چونکه مه به سستی ه نانه کایهی دنیا یه کی دیکه و
 ه شیار بوونه وه یه کی دره وشانه وهی گهره که، ب یه هه رگیز بیر له

خیانه تکردن له شاعر و وشه و ښته کان ناکاته وه، کات ټکیش له رښگارد ا گهر دوو چاری جړک له و نا استگ ښه بووه، بو ښانه دان به وه دا ده نټ که هه موو نووسینه کانی ده کاته خړاکی مشک ټکی دز و ل ښ بهری ده بټ. شاعیر، چونکه له ناخی خړیدا هه گری ک ټمه ټک پره نسیپ و بیرو باوه ه هه رگیز بیر له وه ناکاته وه له وشه و ښته کان جیا بډته وه رښکه یه کی دیکه هه ټټرټ، هه ر له بهر ټه مهش خاوه ن ئوم ټکی گه وره یه به ژیان و ده یه وټ به زووترین کات خه ونه کانی به دی به ټټ.

شاعر ټکانم د ټټ ژمن و ژیانی ل ټوه باشتړ ناژین داواشم له خا ټټ ندی کردووه واز له ټاو ټوونانی ښته بټټ ټټستا ه ټر ټو ټټم ل ټټره له نائوم ټدی نټ ترسم و بشزانم ه ټو ټنی ټاسوود ټی نام ټټټ (سړ ټا وش ټو: 8)

کات ټک شاعیر راستگ ټی و بو ټری له لای ده بټته ټهړک و هه میشه شاعر ده کاته ژیان و نو ټوونه وه، ئیدی شاعر ه کانیش ده ست له سر سنگ ده وه ستن و د ټټزی ده بن و له وه باشتړ که س ټکی دیکه یان به ده ست ناکه وټ نازیان بک ټټت و به خړویان بکات. بټیه کات ټک که سان ټک به و جړه له روانین و بیرکردنه وه کانیان ده خه نه ناو ک ټمه ټگه وه، ئیدی که سان ټکی دیکه دژایه تیان ده کهن و هه و ټی له ناوبردنیان ده دن. بټگومان ټه مهش مللانی ټه کانی ک ټمه ټگه و ژیانه و هه میشه ک ټټتایی نایه ت و له دوا جاریشدا براوه ده بټت بټ ټهوانه ی، که بټ راستی کار ده کهن و بټ به ری حق بټت. دیاره ټه مللانی ټیه له ناو گ ټټه پانی ټه ده بیدا به مللانی ټی نه وه ټه ده بییه کانه وه به ند ده بټت، هه میشه له ناو نه وه ټه ده بییه کانه مللانی له ناو خودی شاعیران و نووسه راندا دروست ده بټت، که ده بټته کر ټکی پټکه ټنه ری وشیار و کلتووری ټه نه وه یه، له م روانگه یه وه شاعیر داوا له نه وه که ی ده کات واز له ښته کانی به ټټن و ټه ونده خا و نوقته بټ ښته کانی نه د ټنه وه، چونکه ښته خړی واتایه کی ته واو ده به خټت و پټویستی به و هه موو مللانی ټیه ی ټهوانه وه نییه. ټه و، چونکه نائوم ټد نییه، ئیدی ژیان به رده وامی پټ ده به خټت و خا ټبه ندییه کان ناتوانن ک ټټا ټته ی پټ بنووسنه وه و له گ ټټه پانه که بیوه ست ټټن.

له و ښتگه یه کی دیکه ی خود گ ټټانه وه یدا شاعیر بټ گونده که ی شو ټنی یه که می له دایکبوونی ده گه ټته وه و دوو باره هه و ده دات له و ټدا زیندوو بټته وه:

ل ټناو گ ټرم ټی خړون ټکدا ټو ټازم د ټستنیشا نکرد

گهستانى شادمانىم له گوندك مه
وخساره له يادكراوهكان و بانده تيدا بخه بږدڼ
(سرر تا وش بوو: 8)

ئو گه انهويه به ژيانى منداى و به كهشوهواى ناو گوندهكوى و
گه انهوى رووخساره له يادكراوهكان و بانده رهنگاو هنگهكان،
گه انهويه به زهمهنى جوانى و پهپولهى، زهمه نك كه بهشكى گرنك
له كهسايهتى و دهرهونى مرځ پكدهه نځت. ئو گه انهويه وهكو
خهونك وايه هميشه گهورهكان وهكو برووسكك، خهونك هميشه بهشك
له ژيانى مندايان له ناو يادگهيان تماركراوه و به ئاگا، يان به
ئاگا له كات و ساتى دياريكراودا دتهوه بهرچاويان، دياره به
كهسانك كه خود گه انهوه نه نجام ددهن، گه انهوه به ئو قناغه
بهشكى گرنك له خودى خيان پكدهه نځت و به ئامازه دان ناتوانر
خودگه انهوه تهواو بځت.

خودگه رانهوه، نه گهرچى پهيوهسته به رابردووه و هميشه موده
خاوهكوى لهو كاته رابردووه وهردهگرځت. له گه ئوهشدا شاعير
بازكى بهسهر ئو خاسيه تهى خودگه انهوه داوه، مردن و ژيانى دواى
مهرگيشى تماركردووه، كه هر چه نده هشتا روويان نه داوه:

له گه كشمه وه لځم دځوانم
بووم ته گوى زوى به چواردورى ه موواندا دسووم موه
تاج و ئه ماسى واقو مانكى ه هميشه يين
مانگ د بينم دژى
ئسپى كوى يكم گرنك
دخاته سرپشتى و دته سررتاى گه
دپرسه خدا ئاسمانى به بانده يان فكه شنكردووه
شيعريش نقمى ئه نكوستيل شنك دكا تو
هنگاوى ورچى عل و حپلى پ تك ددا
(سرر تا وش بوو: 9)

لهره دا خود گه انهوه له رابردووه گه يشتووه به داهاتوو و
ئهموونكى نوى تمارنهكراوى باس كردووه، شاعير به ئهوى خولى
ژيانى خى له خودگه انهوه به تهواوه تى باس بكات، هر چن له
ناونيشانهوه كه بهروارى له دايكبوونيه تى، له كتاى دهقه كهش باس
له مهرگى خى دهكات و خولى ژيانى خى پ تهواو دهكات. (له
گه كشمه وه لځم دځوانم) شاعير له ناو گه كهيدا دووباره رځى
خودى خى زيندوو دهكاته وه له زهوى و ئاسمان و ژيان و مرځ
دهوانځت و دهيوځت بزانت ژيانى پاش ئو چنه و چى دهگوزرځت،

لهوښدا بهردهوامی ژيان ده‌بينځت و به دهسته‌واژه‌ی مانگ ده‌ژی و
نه‌سپی کځوی دځته سهر رځگا گوزارشت له‌و ژيانه ئاساييه‌ی ده‌کات که
هميشه له بهردهوامبوون بځزار نابځت.

سهرچاوه:

1. سه‌باح ره‌نجدهر، سهره‌تا وشه بوو، چاپی يه‌که‌م، چاپخانه‌ی تاران 2020.
2. ني‌عمه قهره‌نی، هونه‌ری ژياننامه‌ی خودی له ئه‌ده‌بی کورديدا، چاپخانه‌ی رځه‌ځات – هه‌ولځر 2012.
3. د. عبدالعزیز شرف، ادب السيرة الذاتية، مكتبة لبنان 1998.
4. جينز بروکمبر و دونالد کربو، السرد والهوية: دراسات في السيرة الذاتية و الذات و الثقافة، ت: عبدالمقصود عبدالکريم، مرکز القومي للترجمة، القاهرة 2015.
5. تهاني عبدالفتاح شاکر، السيرة الذاتية في الآدب العربي، المؤسسة العربية للدراسات و النشر، بيروت – لبنان 2002.
6. د. معجب الزهراني، الرواية العربية... ممکنات السرد، مطابع دار السياسة، دولة الكويت 2009.